

УДК 371.315.6

Наталія Жидкова, вчитель історії та правознавства
Менецької районної гімназії,
Чернігівська область

Регіна Гусак, викладач Чернігівського ліцею №22

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ В УЧНІВ ШКІЛЬНОГО ЄВРОКЛУБУ ПРИ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУР НАРОДІВ ЄВРОПИ

У статті висвітлюється думка, що шкільні євроклуби є ефективним інструментом формування пізнавального інтересу, визначивши необхідні умови формування пізнавального інтересу в учнів, роль куратора у залученні дітей до самопізнання на емпіричному та теоретичному рівні, звернувши увагу на ціннісний підхід у практичному порівняльному вивченні культури та методи діяльності євроклубу.

Ключові слова: євроклуб, пізнання, пізнавальний інтерес, порівняння культур європейських народів, ціннісні орієнтації, методи активізації пізнавальної діяльності.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку держави ми прагнемо побудувати рівноправну європейську країну. Зосередження уваги на вихованні компетентної особистості, яка займає активну позицію у використанні своїх знань, умінь, досвіду, ставлень сприяє поступу ідеї європейського партнерського співробітництва. Завдання української системи освіти спрямовані на підготовку освічених, моральних, конструктивних людей, які здатні до співпраці, міжкультурної взаємодії, зумовлюють актуальність розвитку пізнавальних інтересів учнів [1].

Основні аспекти формування пізнавального інтересу завжди були у центрі уваги багатьох педагогів, методистів, психологів. Вчених цікавили питання формування мотивації (О. Вишневський, І.Я. Лернер), педагогічної майстерності вчителя у пізнанні (С.У. Гончаренко), самостійного пізнання (С.Ф. Русова), практичних методів пізнання (В.О. Сухомлинський), формування умінь та навичок пізнання (П.К. Гора, Н.І. Запорожець), інтерактивних методів навчання (О.І. Пометун), ролі емоцій у пізнанні (Л.С. Виготський, Г.С. Костюк).

Базовою ланкою системи освіти у підготовці всебічно розвиненої особистості, яка має комплекс знань, умінь, навичок пізнання, положення яких вміщені у шкільних навчальних програмах і активно впроваджуються на уроках, залишається школа. Крім теоретичної підготовки на уроках, діти повинні навчитися жити у демократичному суспільстві, бути готовими до

освоєння нових технологій, володіти навичками пізнання у їх практичному використанні. Виконати дане завдання можливо шляхом організації шкільних євроклубів, які у співпраці використовують різноманітні інноваційні форми у вивченні європейських країн.

Шкільні євроклуби є неформальною громадською організацією молоді, створені з метою вивчення та поширення національних та європейських цінностей. Ці інноваційні площадки відповідають прагненню молоді пізнати європейську культуру і набувають популярності в Україні.

Метою даної статті є показати ефективність діяльності євроклубу як інструменту розвитку пізнавальних інтересів дитини. У запропонованій роботі це проілюстровано досвідом діяльності євроклубів “Єдність”, м. Чернігів, ліцей №22 та “Друзі”, м. Мена, Чернігівської області.

Для досягнення визначеної мети статті використовувались методи – теоретичні: аналіз психологічної, педагогічної та методичної літератури; емпіричні: вивчення та узагальнення досвіду учасників євроклубів, педагогічне спостереження.

Виклад основного матеріалу. Процес пізнання є складним процесом і здійснюється як шляхом безпосереднього сприйняття світу, через синтез і аналіз одержаних даних і до їх систематизації у свідомості, так і у вигляді запозичення чужого досвіду [4, 70]. У процесі засвоєння інформації людина завжди вибирає те, що їй цікаво. Особливий інтерес в учасників євроклубу викликає можливість спостерігати та

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ В УЧНІВ ШКІЛЬНОГО ЄВРОКЛУБУ ПРИ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУР НАРОДІВ ЄВРОПИ

вивчати культуру, традиції європейських народів у практичній діяльності, бути всебічно розвинутою особистістю.

Важливою ознакою роботи євроклубу є практична діяльність: організація заходів, в яких учні вивчають європейські країни. Популярністю серед молоді користується проведення фестивалю євроклубів. Кожний євроклуб представляє модель культури європейського народу. На прикладі даного заходу можна прослідкувати етапи формування пізнавального інтересу в учнів. У методичній літературі визначають три стадії формування інтересу: 1) епізодичне переживання (зацікавленість яскравим фактом); 2) стійке емоційно-пізнавальне відношення до предмету; 3) особистісний стійкий інтерес, який не залежить від зовнішніх обставин [9, 91]. Початковим етапом у формуванні зацікавленості учнів є переживання яскравого сюжету. Це можуть бути цікаві історії про традиції, звичаї, одяг, кухню та інші елементи культури європейських народів. У підготовці до організації заходу учні здійснюють вибір країни, культуру якої будуть представляти, вивчають її характеристики, що впливає на розвиток емоційно-пізнавального відношення до предмету діяльності, в основі якого інтелектуальна привабливість. Емоційна та інтелектуальна привабливість сприяє розвитку особистісно-стійкого інтересу: учні порівнюють традиції країн, аналізують у порівняльній характеристиці, виявляють власні уподобання. Отже, робота євроклубу здійснюється на засадах розвитку особистісно-стійкого пізнавального інтересу, в основі якого емоційно-пізнавальне ставлення учнів до культури європейських народів, визначення їх характерних ознак, всебічне вивчення у порівнянні, а також оволодіння вміннями емпіричного та теоретичного пізнання, формування ціннісних орієнтацій.

Існує думка, що найважливішим у пізнавальному процесі є сприйняття, що виступає у вигляді образу предмета, явища чи процесу, який складається у процесі його відображення [9, 86]. Євроклуб як освітній інструмент може бути використаний для створення ситуації постійного спостереження, в якому активізується пам'ять, розвивається уява, формується мислення, засвоюються знання.

Розвиток пізнання зумовлює якісні зміни пізнавальних властивостей дитини. Ефективність пізнання залежить від середовища, в якому знаходиться дитина. Це підтверджується думкою В. Сухомлинського: "...ум, способный к овладению знаниями, сообразительность-это

свойство, не раз и навсегда данное природой, а изменяющееся, зависящее от среды, в которой находится ребенок, от характера обучения, от процесса умственного труда" [10, 179]. Учні, які спостерігають культуру окремого європейського народу, зберігаючи здобуту інформацію у вивченні культури інших народів, вчать визначати особливості культур. Ситуація, в якій учні порівнюють елементи культури, активізує мислення, а сформовані навички пізнання сприяють розвитку пізнавальних здібностей.

Узагальнення досвіду діяльності євроклубів дає можливість стверджувати, що розвиток пізнавального інтересу можливий, якщо учні в євроклубі:

1. Використовують ефективні способи активізації пізнання та самостійного пізнання;
2. Створюють ситуації спостереження для порівняльного вивчення культур європейських народів;
3. Формують ціннісне ставлення до багатоманітності культур;
4. Застосовують різноманітні форми діяльності.

Останнім часом у наукових дослідженнях значна увага приділяється навчанню мистецтва пізнання, які активізують дитину до реалізації її інтересів [8, 25]. Суб'єктами євроклубу є куратор клубу, молоді лідери та учні. Ключова роль у формуванні вмінь пізнання відводиться учителю-куратору групи, який виконує функції консультанта, помічника, радника, модератора, сприяє формуванню вмінь самостійного пізнання учнів.

У спостереженні елементів культури діти по-різному сприймають джерело інформації на емпіричному та теоретичному рівні: розповідають про предмет спостереження, виокремлюють риси, аналізують, формують висновки. Але практичний досвід свідчить, що педагогічний та методичний підхід куратора клубу в організації та самоорганізації учнів у спостереженні культури різних народів, впливає на формування вмінь порівнювати інформацію та розвиток критичного мислення.

Куратор євроклубу знаходиться у постійному пошуку таких форм, методів, прийомів навчання, які дозволяють збільшити ефективність засвоєння знань, допомагають побачити у кожному учню індивідуальні здібності та на цих засадах виховати в нього жагу до пізнання та творчості. А отже, активізувати євроклубівців до пізнання можливо шляхом поступового залучення до самостійної діяльності, розвитку вмінь теоретичного пізнання. Від сформованості пізнавальних вмінь залежить ефективність знань.

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ В УЧНІВ ШКІЛЬНОГО ЄВРОКЛУБУ ПРИ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУР НАРОДІВ ЄВРОПИ

Активізувати учнів до пізнання означає постійно підтримувати та розвивати мислення, вміти змінюватися, діяти під впливом зовнішніх або внутрішніх подразників.

- Зовнішні подразники: куратор євроклубу, його пізнавальна активність та професіоналізм та інші учні, які володіють вміннями та навичками пізнання.

- Внутрішні подразники: самостійність, відповідальність, здатність до самовиховання, сила волі.

Розвитку інтересу відповідає певний психологічний стан. Інтерес визначається як особливе емоційне забарвлення думок в оволодінні знаннями [10, 181]. Необхідний емоційний поштовх у формуванні пізнавального інтересу, який активізує творчу уяву учнів, як одну з найважливіших психологічних здібностей дитини, впливає на сприйняття інформації. Тому кожне заняття в шкільному євроклубі повинно базуватися на творчому підході у вирішенні завдань у співпраці та співтворчості між учнями, між учнями та куратором, організації самостійного пізнання.

Емоційним поштовхом до вивчення для учнів може бути сам предмет спостереження. Психологічні дослідження розвитку мислення у підлітків свідчать, що сприйняття предмету пов'язано з ейдетичним образом, в якому відбувається безпосереднє з'єднання двох процесів наглядного мислення та сприйняття так, що одна функція невід'ємна від іншої [3, 375]. Усвідомлення багатоманітності культур у спостереженні викликає в учнів подив та бажання дізнатися більше про предмет спостереження. Для активізації уваги на властивостях культури куратор клубу або самі дітьми можуть здійснити добір випереджаючих завдань. Безпосереднє вивчення культури впливає на формування емоційної пам'яті, а випереджаючі завдання допомагають активізувати мислення.

Практичне застосування знань, одержаних на емпіричному рівні, є вихідним для більш глибокого засвоєння знань на теоретичному рівні [5, 251]. У процесі обробки знань, одержаних на емпіричному рівні, формуються нові якісні знання теоретичного рівня.

На практичному досвіді ми визначили, що організація процесу теоретичного пізнання при підтримці куратора може бути у вигляді послідовного ланцюга дій: формулювання випереджаючого завдання – спостереження предмету (організація заходу) – здійснення аналізу та узагальнення інформації. Дана схема не претендує на сталий алгоритм дій, оскільки

можливі й інші комбінації у організації пізнавальної діяльності учнів. Але використання поетапного підходу, прийомів пізнання впливає на формування вмінь та навичок самостійного пізнання. У засвоєному алгоритмі дій учні вчаться самостійно вибирати предмет вивчення, здійснювати добір до нього завдань та здобувати знання уже в нових ситуаціях.

Робота в євроклубі, яка заснована на інтерактивних технологіях та самостійності у пізнанні впливає на формування особистісних індивідуальних характеристик: гнучкість мислення, воля до пізнання, креативність, активність.

Важливою властивістю пізнавального інтересу є когнітивно-діяльна сторона, що пов'язана з формуванням та застосуванням знань, вмінь, навичок. В. Сухомлинський визначив, що вміння – це інструмент в оволодінні знаннями [10, 188]. Практичне вивчення культури європейських народів сприяє розвитку образних, логічних, оціночних вмінь. Більшість учнів із задоволенням розповідають про традиції та звичаї країн, наводять яскраві приклади, що свідчить про сформованість образних навичок. Можливість спостерігати власну культуру та європейську розвивають логічні навички: порівнювати, аналізувати. Чим більше учні знаходять спільні та відмінні ознаки, тим стійкішими та глибшими є їх знання. У вмінні давати оцінку, виявляти самобутність, своєрідність культур формуються оціночні вміння.

Отже, у використанні порівняння культур у ситуації спостереження, виконанні пізнавальних завдань, залученні до самопізнання на емпіричному та теоретичному рівні, формуванні пізнавальних вмінь активізується пізнавальна діяльність учнів.

Вчені визначають, що метод порівняння є засобом вивчення етнокультури в контексті розвитку світової культури [5, 255]. У порівнянні культур учні вчаться знаходити аналогії, виявляти унікальність, визначати ціннісні характеристики, що має аксіологічне значення і впливає на формування ціннісних орієнтацій.

У підлітковому віці дитина здатна осмислювати моральні та правові аспекти культури. Усвідомлення та цінування духовної культури збагачують особистість загальнолюдськими цінностями, впливають на сприйняття культури інших народів та формують її духовний світ. Порівняння традицій європейських народів сприяє збагаченню культурним надбанням цивілізації, а також усвідомленню власної ідентичності в широкому

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ В УЧНІВ ШКІЛЬНОГО ЄВРОКЛУБУ ПРИ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУР НАРОДІВ ЄВРОПИ

культурному контексті, формуванню почуття патріотизму та бажання розвивати національні традиції [7, 72 – 73].

Духовно багата людина вмє давати оцінку явищам, подіям з позиції загальнолюдських цінностей і здатна до конструктивної співпраці. Тому важливим напрямком у роботі євроклубів є виховання загальнолюдських цінностей у пізнанні культури. Це можливо здійснити шляхом організації пізнавальних екскурсій, зустрічей з духовно багатими людьми, залученням до дослідницької роботи.

У сучасній філософській думці пропонується розширювати розгляд практично-пізнавального освоєння дійсності, включивши до нього інтелектуально-почуттєве та естетико-почуттєве освоєння [6, 147]. Естетичне сприйняття багатоманітності культур, вивчення та засвоєння духовних цінностей впливає на розвиток гармонійної особистості.

У європейській та українській педагогіці традиційний виховний ідеал заснований на засадах гармонійного розвитку особистості, а гармонійність розуміється як домінування однієї з психологічних рис людини, навколо якої органічно поєднуються інші [2, 183]. Спільний напрямок у вивченні гармонійної особистості, сприяє розвитку тісної співпраці між євроклубами.

Як відомо, стійкий зв'язок суспільних відносин засновується на духовних цінностях, а тому виховання загальнолюдських цінностей сприяють формуванню толерантної особистості, що є основою партнерських взаємовідносин. В організації заходів з вивчення культури європейських народів учасники усвідомлюють національні особливості, вчать культури поведінки людських стосунків, долати стереотипи, знаходити компроміси.

Діяльність членів євроклубу спрямована на поширення знань про європейську культуру, а отже і формування пізнавального інтересу серед інших учнів. На міждержавному рівні діють програми учнівських обмінів у вивченні культурної спадщини Європи. Євроклуб “Єдність” ліцею №22 Чернігова здійснив 5 обмінних візитів з загальноосвітніми навчальними закладами Польщі. Можливість розширення світогляду, вивчення життєдіяльності європейського народу впливають на популярність євроклубу серед учнівської молоді. Істотним способом зацікавити учнів до вивчення культури Європи є можливість демонстрації членами клубу іншим учням своїх здібностей, знань та досвіду.

Популяризація діяльності учнів у євроклубі впливає на створення нових шкільних євроклубів.

У Чернігівській області діє мережа шкільних євроклубів, розвивається їх співпраця з євроклубами інших областей України, а також з євроклубами Польщі. Взаємні візити до закордонних партнерів в рамках проєктів міжнародних молодіжних обмінів за програмою “Разом” сприяють обміну досвідом, постійному впровадженню нових форм пізнавальної діяльності. Організація спільних заходів євроклубами (“Дні Європи”, літературні свята, тижні європейських культур, конкурси “Європейські стіннівки”, “Міс Європа”, екскурсії, семінари, конференції, круглі столи, реалізація спільних проєктів з недержавними громадськими організаціями міста та області), які засновані на інтерактивних методиках, допомагає залучити значну кількість дітей до вивчення культури європейських народів.

Конструктивна співпраця між євроклубами базується на цінуванні взаємного спілкування. Використання таких методів як діалог, дискусія, круглий стіл, проєкт є однією з можливостей отримати інформацію, висловити власні думки, що впливає на взаємне навчання. В обговоренні важливих питань учні не тільки знайомляться з проблемами, які турбують молодь інших країн, визначають спільні питання, але і вчать знаходити рішення, наприклад, шляхом створення спільного проєкту. А отже, обмін досвідом активізує діяльність дітей.

Останнім часом успіхом та популярністю користується проєктна діяльність, яка має переваги з поміж інших форм роботи. Реалізований проєкт являє собою колективний кінцевий результат цілеспрямованого заходу. Успішно виконаний проєкт формує впевненість у діяльності. Відомо, що переживання успіху чи поразки впливає на подальшу діяльність.

Проєктна діяльність, заснована на колективному підході сприяє розвитку пізнавального інтересу до різних сфер знань, формує навички співпраці. Одним з прикладів успішної проєктної діяльності є реалізація у 2008 році проєкту “Збережемо урочище “Святе”, здійсненого Чернігівським євроклубом “Єдність”, в рамках проєкту “Україна запрошує”, всеукраїнської акції школярів “Громадянин”, організованого всеукраїнською асоціацією вчителів історії та суспільствознавчих дисциплін “Нова Доба”. Проєкт спрямований на привернення уваги громади до занедбаного стану озера “Святе” Чернігова. Протягом усіх етапів проєкту від побудови проблеми, написання проєктної заявки до проведення екологічної та інформаційної акції спостерігалась активність

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ В УЧНІВ ШКІЛЬНОГО ЄВРОКЛУБУ ПРИ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУР НАРОДІВ ЄВРОПИ

учнів. Результатом реалізації проекту було не тільки усвідомлення самими учасниками важливості розв'язання екологічної проблеми, яка спіткала урочище "Святе", в якому в 989 році відбулося хрещення чернігівців, а й збагачення знаннями про історичну та культурну пам'ятку. У здійсненому проекті учні проілюстрували практичну спрямованість власної діяльності-сприяння розвитку національної культури.

Реалізація проекту "Молодь відкриває фоліанти" 2006 року євро клубом "Єдність" з метою відродження літературознавчої традиції та поширення принципів європейської освіти серед чернігівської учнівської молоді є прикладом стимулювання учнів до пізнавальної діяльності у використанні різних форм пізнання в одному заході: дослідницько-пошукова робота (пошук "невідомих імен" представників української літератури з Чернігівщини), пізнавальні ігри (створення інсценізацій до байок Леоніда Глібова), робота в групах (проведення анкетування серед однолітків, обробка та аналіз отриманих результатів щодо знань про творчість чернігівських письменників та поетів). У ході проектної діяльності в учнів не тільки формуються пізнавальні уміння здобувати знання, що сприяє збагаченню світогляду, але і розвивається відчуття самовпевненості. В. Сухомлинський зазначав, що відчуття "господаря" знань є найяскравішим стимулом інтересу до знань, який активізується у дослідженні [10, 192].

Педагогічні методи, такі як змагання, пізнавальні ігри, які використовуються в заходах, мають соціально-психологічне значення і спрямовані на розвиток творчої ініціативи, самоствердження особистості. В організації інтелектуальних змагань "брейн-ринг", вікторини, конкурси, проведення модельних засідань парламенту, які засновані на здоровій конкуренції та першості, виникає потреба в розширенні та використанні знань. Організація пізнавальних ігор передбачає ситуацію переживання успіху, які викликають яскраві емоції та є зручним способом до активізації пізнавальної діяльності.

Важливим моментом у пізнанні є формування вмінь самооцінки. На спільних конкурсах, заходах, організованих євроклубами, можна спостерігати активізацію учнів, розвиток пізнавального інтересу, оскільки проведений захід спонукає до покращення своїх результатів. Участь у проведенні фестивалю євроклубів дає можливість перевірити інтелектуальний рівень учасників євроклубу та зосередити зусилля у наступному змаганні на поглибленні знань, ефективній теоретичній та практичній підготовці.

Кожний окремий захід це можливість не тільки більше дізнатись про окрему країну, але і побачити у цілому, яким є розмаїтим світ, що впливає на розширення культурного світогляду. Учасниками шкільного євроклубу "Друзі" Менської районної гімназії у 2008 р. був організований конкурс шкільна "Євротінівка" з метою зацікавлення учнів до поглибленого вивчення знань з історії, географії, етнографії Європи. Після проведеного заходу було здійснено опитування учасниками євроклубу учнів школи для оцінювання роботи. З 360 опитаних учнів 47% виявили бажання взяти участь у конкурсі, 75% ознайомились з інформацією газет. В опитуванні учні висловлювали думку, що кожен народ має неповторну країну з її віковими традиціями та звичаями, усвідомлюючи власну національну унікальність культури.

Висновки. Отже, у різноманітній самостійній творчій діяльності євроклубу розвиваються інтелектуальні здібності, а пізнавальний інтерес є засобом становлення інтелектуальної, духовної сфери та впливає на розвиток розумових, морально-етичних, комунікативних здібностей. Під впливом інтересів відбувається становлення всебічно розвинутої особистості, розвивається пізнавальна активність.

Активна діяльність учнів у євроклубі є джерелом пізнавального інтересу учнів. Використання ефективних методів, способів, прийомів пізнання та самопізнання при ефективній підтримці куратора впливають на формування емпіричного та теоретичного рівнів пізнання. Можливість постійно спостерігати та порівнювати різноманітність культур європейських народів, допомагає усвідомити власну унікальність, викликає бажання теоретичного узагальнення. Розширення мережі євроклубів, урізноманітнення їх форм діяльності активізує учасників та інших учнів до пізнання. Формування ціннісних орієнтацій у творчій діяльності сприяє конструктивній співпраці між євроклубами.

1. Указ Президента України "Про національну доктрину розвитку освіти" // *Освіта України*. – 2002. – 23 квітня.

2. Ващенко Г. Виховний ідеал. – П: "Полтавський вісник", 1994. – 190 с.

3. Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Проблемы общей психологии / Под ред. В.В. Давидова. – М.: Педагогика, 1982. – Т. 2. – 504 с.

4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб. – 3-тє вид., доопрац. і доп. – К.: Знання, 2008. – 566 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПЕРЕВІРКИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

5. Горенко Л. Українознавча методологія та проблеми дослідження етнокультурознавства // Українознавство. – 2007. – №4. – С. 251 – 256.

6. Довбня В. Теоретичний “портрет” української філософії // Сіверянський літопис. – 2008. – №2. – С. 144 – 150.

7. Жидкова Н.М. Виховання молоді у системі національних та загальнолюдських цінностей у процесі діяльності євроклубу // Вісник Чернігівського педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Випуск 61.

Серія: “педагогічні науки”: збірник. – Чернігів, 2009. – №61. – 199 с.

8. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: науково-методичний посібник/За ред. І.Г. Єрмакова-Запоріжжя: Центр іон, 2006. – 640 с.

9. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.

10. Сухомлинский В.А. Об умственном воспитании / Сост. и авт. вступ. ст. М.И. Мухин. – К.: Рад. школа, 1983. – 224 с.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2009

УДК 37.035.3

Олександр Сушенцев, науковий співробітник
лабораторії змісту професійної освіти і навчання
Інституту професійно-технічної освіти АПН України,
м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПЕРЕВІРКИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті автор розкриває хід дослідно-експериментальної роботи з перевірки визначених теоретичним шляхом педагогічних умов активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи на уроках трудового навчання.

Ключові слова: активізація пізнавальної діяльності, пізнавальна активність,

Актуальність. Основною метою трудового навчання є формування технічно, технологічно освіченої особистості, підготовленої до життя і активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства, життєво необхідних знань, умінь і навичок. В цих умовах успішна реалізація педагогічних закономірностей при побудові і вдосконаленні навчально-виховного процесу передбачає врахування досить складного взаємозв'язку цілої низки факторів, що відображають співвідношення в системі “учитель – учень”. У цій системі взаємозв'язку учитель є ланкою, яка спрямовує та стимулює навчально-пізнавальну діяльність учня. Важливим фактором успішної взаємодії між учителем і учнем виступає активна пізнавальна діяльність учнів. Саме в ній і є головний сенс організації навчального процесу в загальноосвітній школі, оскільки становлення учня в процесі учіння, як суб'єкта діяльності, забезпечує його активну життєву позицію не тільки в роки навчання, але і в майбутньому самостійному житті.

Метою нашого дослідження є експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов, що забезпечують активізацію пізнавальної діяльності учнів на уроках трудового навчання.

Основна частина. В силу специфічності і складності предмету дослідження та неможливості точного вираження його результатів у формі кількісних показників, критеріальними характеристиками ми визначили зміни у факторах, які обумовлюють активність пізнавальної діяльності учнів.

На етапі констатувального експерименту ставилися наступні завдання: дослідити проблему активізації пізнавальної діяльності в психолого-педагогічній теорії та практиці; розкрити засоби активізації пізнавальної діяльності учнів загальноосвітньої школи; визначити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови, що сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках трудового навчання; визначити критерії ефективності запропонованої технології активізації пізнавальної діяльності учнів; провести